

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Juane Urkia Elorza

*Oñati, Gipuzkoa
(1928-2015)*

Aurkibidea

Biografia

Aretxabaletako Goroeta auzoko Bekoetxe baserrian (Ugaztegi auzunea) jaio zen. 11 anai-arreba ziren. Bekoetxe baserria oso altu dago eta Goroeta auzokoa izan arren, Oñatiko Araotz auzotik hurbilago dago (Ugaztegi auzunea elizaz Araotz auzoari dagokio, baina udalez Aretxabaletari). Eskolara joan ahal izateko, Uribarri auzora joan zen morroi 7 urterekin eta bertako eskolan ibili zen 3 urtean. Denbora batez aitari ikazkintzan laguntzen ibili ostean, Goroetako eskolan hasi zen, eta geroago marianistekin ere ibili zen urte eta erdiz. Elorrion egin zituen 6 hilabete marianistekin nobiziotza egiten, baina utzi egin zuen. Soldadu joan bitartean, Bergaran egin zuen urtebete okindegian eta landareekin ere ibili zen lanean. 1951n Gasteizera joan zen soldadutza egitera. Handik etorritakoan saltzaile ibiltari gisa ibili zen Araban eta herriz herriz ibiltzen zen astoekin hainbat gauza saltzen. Zerbitzari lanetan ere ibili zen asteburutan Eibarren "Gau-txori" tabernan. 1959an Garai fabrika hasi zen lanean eta bertako txofer izan zen jubilatuta arte. 1960an Urruxola auzoko Aginalde ("Aialde") baserrira ezkondu zen.

Zintak

ONA-071

- **Proiektua:** Deba eskualdeko ahotsak - Oñati
- **Elkarrizketatzailea(k):** Agirrebeña, Aintzane - Elortza, Kepa
- **Data:** 2009-01-16
- **Iraupena:** 62 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Elortza, Kepa
- **Transkribatzailea(k):** Elortza, Kepa

Pasarteak

1. Ugaztegi, herrigunetatik urrun

- **Erref:** ONA-071/003
- **Iraupena:** 0:02:21. **Hasi:** 00:01:49. **Bukatu:** 00:04:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea

Laburpena:

Ugaztegiko Beheko Etxean jaio zen Juane, Aretxabaleta eta Araotz arteko mugan. Gaur egun bost baserri besterik ez dira, baina garai batean bederatzi baserri izan ziren Ugaztegin. Erosketak egitera Aretxabaletara jotzen zuten, baina ezer saltzeko bazuten, ordea, Oñatira. Astoarekin edo zaldiarekin joaten ziren herrira.

Transkripzioa

- Eta jaio, jaio ziñan Araotzen?
- Ez, Ugastegi, "parte de Aretxabaleta" da hori. Perteneziu Aretxabaletak itten dau, Urkulu, lehenau [...] oin dana Urkulu esanda entenditten dok.
- Aretxabaleta partia da orduan.
- Bai, bai, Oñatiko eta Aretxabaleta, Araotz ta Oñati. Muga-mugan, ermittia be han dago, muga-mugan.
- Eta Ugastegi zer da, baserrixaren izena, ala auzua da?
- Lau baserri, oin lau baserri, lehenau beratzi.
- Auzouna formala orduan.
- Besterik ezian, bueno, auzounia Koruetakua, Koruetan behian auzuori. Parrokixia-eta. Oin Urkulu pantanua dauen lekuan.
- Eta zuek Koruetakuak zarai izatez?
- Bai, bai. Guk Araotz hurrago euki baiña...
- Eta zuek errekautara Koruetara faten ziñain edo Araotzera? Araotzen ez euen dendarik.
- Koruetara ez, ezer saltzeko beuen, Oñatira. Ezer erosi bihar bazan Atxabaletara. Atxabaletan jenerua merkiau egoten zan orduan be Oñatin baiño.
- A bai, e?
- Eta Oñatin saltzeko zeozer, gauza haundirik ez, gaztaren batzuk edo holakon batzuk, hareik saltzera Oñatira.
- Eta hurrago zer zekazuen, Atxabaleta zekazuen hurrago? Etxetik?
- Oñati baiño Atxabaleta hurrago, bai. Oin auzounia Araotz hurrago Urkulu-Korueta baiño.
- Baiña zuek saltzera kalera etorriko ziñain, ezta?
- Bai, bai, dozena bat arrautza hartu eta plazara.
- Etorri alditxua dago Ugastegittik plazara.
- Bi ordu. Ez dakit baiña Atxabaletara ordu erdi bat gutxiago, ordu eta erdi edo hola.
- Eta ze etorten ziñain, astuakin?
- Klaro, orduko beikulua astua zuan. Astua edo zaldixa. Gu betik astuakin, [...]

2. Tripa-truke Barrenekoa baserrian umetan

- **Erref:** ONA-071/004

- **Iraupena:** 0:02:42. **Hasi:** 00:04:10. **Bukatu:** 00:06:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Juaneren amona eta aita ez omen ziren inoiz eskolara joan. Bere osaba bat Goroeta auzoko eskolara joan zen, baina behin bakarrik. Juane gerra denboran Barrenekoa baserrian, Uribarrin, egon zen. Hiru maisu izan zituzten Uribarriko eskolan. Barrenekoan morroi gisa egon zen, tripa-truke, zazpi urte zituela.

Transkripzioa

- Eta eskolara? Nora joaten ziñazien?
- Eskolara iñora be ez igual.
- Eskribitten eta jakingo dozu.
- Nere amandriak esaten zan sekula ez zala fan.
- Zure amandria.
- Aitta be ez, eta Ezkorrittako tio ha behin fan zala kutxillua poltsikan kordelakin, [...] kordelakin, lotu eta hartu kutxillua poltsikuan eta behin fan zala eskolara.
- Kutxilluakin, bilddurrez ala?
- Ha be behin, e?
- Eta zure aitta ez zan juan eskolara?
- Ezta. Amandria be ez eta aitta be ez.
- Eta tiuori nungo eskolara fan zan?
- Koruetara, abadia egoten zan ta...
- Eta zu zeu ez ziñan aillau eskolara?
- Ni gerra denporan egon nitzan ni Uribarrin. Hiru maistro euki gittuan. Hau ezagutuko dok hik, honeik Jausoro ta, Garaiñian portero egon zuan.
- Baxilik be komentau oskun hori. Bai, Baxilik Latostegiko...
- Horrein aitta, Garain portero egon zana, ha egon zuan leheningo, gero mobimientua egon zanian hau, gero beste txapelgorri bat etorri zuan, ha nere antzekua, Txopekuan apopillo ta pattarrakin mosua garbittu eta eskolia emutera goizian.
- Eta zuek Ugastegittik egunero...
- Ez, ez, ni hemen Uribarrin egon nitzuan, hiru urte Barrenekuan.
- Osea han Ugastegin zegozen bittartian ez ziñan fan eskolara.
- Behin edo birritan edo fan nitzan Koruetara.
- Baiña klaro, urrin ha be, ezta?
- Baiña artian e, ni hona etorri nitzan zazpi urtekin.
- Eta hor, senidiak-edo, Uribarrin?
- Kriau. Bueno, kriau, ez jakiat ba, tripa truke, ezebez, zazpi urteaz... aurretik anaia eta arrebia egon zittuan ta... hareik txanda, bat etxera eta bestia hona ta, bestia fan zanian ni hona ta...
- Orduan garai hartan Araotzen ez euen eskolarik?
- Araotzen bai, baiña Araotzera zazpi urteaz zela etorriko nitzuan ba Araotzera eskolara? Zazpi urteko umia.
- Bueno, kriau zerien, Uribarrin modura.
- Baiña Araotzera be ordu erdi pasa bihar etorten.

3. Ikazkintzatik eskolara berriro

- **Erref:** ONA-071/005

- **Iraupena:** 0:02:54. **Hasi:** 00:06:52. **Bukatu:** 00:09:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Hiru urte egin zituen Uribarri auzoko eskolan. Hamar urterekin aitari ikazkintzan laguntzen hasi zen. Gero beste urte bi egin zituen Goroetako eskolan, abadea maisu zuela. Eskoriatzako marianisten eskolara joan zen gero; han marianisten behiak gobernatzeko zituen. Beste hiru araoztarrekin egon zen marianistetan. Nobiziatua egitera Elorriora joan zen.

Transkripzioa

- Orduan hemen egon zifan, Uribarrin egon zifan, ta hiru urte esan dozu in zenduzela?
- Bai, hiru urte partia gerra denporan, hiru maistrokin, baiña hiru karrera onak.
- Ze ikasten zenduen eskolan?
- Gero hortik atzera ba hamar urteaz aittari lagunketara ikazgiñera, beste hiru bat urtie, hamar urtekin. Gero atzera Koruetara, abadiana. Han beste urte pare bat edo, han eskolan, abadian beti be belarrondoko batzuk hartu ta...
- Orduan eskolan hiru urte, gero aittakin ikazkin...
- Ikazgiñan. Gero atzera eskolara.
- Gero atzera eskolara.
- Gero beste bi urte edo ze in nittun.
- Koruetan.
- Eta gero handik Eskoriatzako marianistatara berriz, behiak gobernau ta han beste apur baten.
- Marianisten behiak gobernaittera?
- Bai.
- Han be morroi?
- Baita azkenian bertan geratu be. Urte t´erdi edo ze ingo nittuen. Lau araoztar egon gitzuan, lau araoztar fan gitzuan gu hara. Onddiok bat, bat hil zuan Goittiko Joxe Mari, ezagutuko huan hik Joxe Mari Goittikua.
- Bat bai.
- Haxe zuan bat. Beste bat Jaturabekua. Ha ez jakiat bizi dan. Maiñakua bizi dok onddiok, Valladoliden edo, Segundo, Krispiñen-ta anaia.
- Jaturabe hau, udaletxian ibilli zana? Ez, hori zu baiño gaztiaua da.
- Ez, bestekua, Jaturabe beheko zulokua, Karlosena-edo.
- Lau araoztar orduan fan zifain marianista.
- Marianista fan, formal. Eta gero Elorrixon aspertu nitzanian, buelta in ta etxera.
- Eta ze ikasketa klase edo ze irakusten otsuein?
- Marianistak (di)ttuk horreik.
- Baiña ze irakusten otsuein, dotriña edo kontuak itten edo danetik-edo?
- Dotriña denporia pasauta nik ordurako, hamazazpi urte geukan eta. Dotriña ya...
- Hamazazpi urtekin egon zifan marianista?
- Bai. Urte bat, Elorrixon urte bat, urte bat be ez, sei bat hillabete ingo gittuan.
- Hori nun?
- Elorrixon. Elorrixon horreik etxia, nobiziaua Elorrixon.

- A, hori ez zan Atxabaletan orduan. Marianistak.
- Marianistak egozen Eskoriatzan, oin hotela edo badago ba Atxabaleta eta Eskoriatza bittartian? Haxe zuan marianistena. Ni lehengo baten pasau nitzuan eta oin hotela indda xak han.
- Bai, Ederlanen parian.
- Hori dok. Hor lehenengo estudixau hor eta gero Elorrixon nobiziaua.

4. Korrikalari ona

- **Erref:** ONA-071/006
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:09:46. **Bukatu:** 00:11:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak
- Aisia » Kirola » Uretako kirolak

Laburpena:

Sei hilabete inguru egin zituen Elorrión nobiziatua egiten. Orduan utzi zion eskolari. Intxortako lasterketan, araoztar baten atzetik, bigarren iritsi zen helmugara.

5. Errotan eta landare mintegian lanean

- **Erref:** ONA-071/007
- **Iraupena:** 0:02:26. **Hasi:** 00:11:24. **Bukatu:** 00:13:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

<p>Zazpi urte bete zituenetik etxetik kanpo bizi izan da Juane. 11 anai-arreba ziren etxean. Marianistetatik Bergarara joan zen lanera. Lehenengo errotari eta okin ibili zen eta gero landara mintegi batean egin zuen urtebete. Handik soldadutzara joan behar izan zuen.</p>

6. Astoekin saltzaile ibiltari eta beste hainbat lanbideetan

- **Erref:** ONA-071/009
- **Iraupena:** 0:03:29. **Hasi:** 00:16:02. **Bukatu:** 00:19:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserríari lotutako lanbideak
- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

Laburpena:

<p>Ikazkintzan nekatu eta Araban jardun zuen saltzaile ibiltari lanean, astoekin. Umeentzako arropak, baserrirako lanabesak eta abar saltzen zituen. Milikuaren koinatu Anastasiorekin hasi zen salmentan, baina gero bakarrik jarraitu zuen. Lan mota askotan jardundakoa da Juane. Ezkondu eta gero Eibarren tabernari lanean ere ibilitakoa da, lehengo "Gau Txori" tabernan.</p>

Transkripzioa

- Baiña ha karriuan itten zan.
- Ha karriuan, "contrabando" estraperlua ta.
- Ez, ez, ez. Ikatza ta obratako materiala eta holakuakin ibiltten zan. Zuek inddako ikatza igual haretzek eruengo eben, Brinkolara eta hola. Harek neri kontaitten nostanez behintzet Brinkolara eruaten euen ikatz pillia. Baiña harek asto pillia formala euen.
- Ikatza Brinkolara, hemendik, Araozdik?
- Ba Arabako Mendittatik, Araotz eta hor, ikatza itten zan lekutik.
- Mendittik Arantzazura bajau ta handik Orbegozona, Zumarragara parte. Geuk be bai Zumarragara. Orduan Orbegozonera faten zittuan hemen ikatzak gehixenak ta.
- Oseake danetik probau dozu orduan, ezta?
- Danak ez xat akordauko, onddiok danak ez xat akordau.
- Lehen aittatu dozu Eibarren tabernari be egon ziñala.
- Bai, mostradorian egon nintzuan ni.
- Denpora luzian?
- Ez, denpora asko ez nixuan in, hau kejau zuan ta, hona etorteko bestela... han egoteko.
- Ordurako ezkonduta?
- Ez, ez, artian soltero baiña...han orduan gabitzan txapelenakin hiru ahizpa, han taberna hartan.
- Zela euen izena taberniorrek?
- Gau Txori.
- Gau Txori. Ereitta dago onddiok?
- Ez, ez.
- Plaza-plazan zaok hori.
- Entzunda dakat nik, baiña hori taberniori ya ez.
- Oin be tabernia dago han uste dot. Gero kaja hau bankua edo ez dakit zer egon zan, eta oin be, ez da denpora asko ni han pasau nitzala eta oin be Gau Txori ifintten dau, Gau Txori uste dot. Beste asunton bat egongo da baiña...
- Eta ze itten zendun, egunero joaten ziñan Eibarrera? Egunero?
- Ez, jaixetan, jaixetan faten nitzan.
- A, jaittako tabernarixa. Lan asko euen garaiko...
- Bai, [...] egoten zittuan han, txapelenan hiru ahizpa, horrek egunaro.

7. Baserria galdu zutenekoa

- **Erref:** ONA-071/010
- **Iraupena:** 0:03:17. **Hasi:** 00:19:31. **Bukatu:** 00:22:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

1959an hasi zen Oñatiko Garai lantegian lanean. Ugaztegitik kalera etorrita zeuden, baina Juane Urrexolara ezkondu zen Aginalde baserrira. Baserria kokatuta zegoen terrenoa uragatik mugitu ondoren, Udalak etxetik alde egiteko agindu zien. Beste baserri bat erosi eta han bizi izan ziren hamar bat urtean.

Transkripzioa

- Eta ze moduzko anbientia egoten zan Eibarren?
- Eibarren demasak itten ziren.
- Jente asko ibiltzen zan?
- Bai, jente asko.
- Eta zelan izaten zan, oingo moduan gabeen berandu arte eta ibiltzen zan jentia-edo?
- Bai, orduan be bai, hola jaixetan behintzet bai, astegunian ez dakit ze itten euein baiña jaixetan ta bai orduen be. Eibarren beozen orduen kirten majuak be bazittuan han orduan.
- Sozialistak be asko egongo ziren. Eta hori izan zan Oñatittik kanpoko zure azkeningo lana? Edo ondiok jarraitu zebe?
- Dan-danak be esan be ezin leike in ta. Kazara ta faten gitzuan gu, hor, Salamankara eta zerbaittera kaza denporan-ta.
- Baiña hori ya lana ez. Bestela.
- Bestela.
- Eta orduan noiz hasi ziñan ba zu Garaiñian?
- Nik Garaiñian sartuko nitzuan “el año cincuenta y nueve”, bai. “cincuenta y nueve” hamarra, horixe, “cincuenta y nueve” partian.
- Ordurako ezkondata ya?
- Ez, ezkondu “sesenta”n in nitzuan.
- Eta zu ezkondu ziñan Ursulara, ezta?
- Bai, hona bajauta geontzen gu orduko. Ugastegittik hona. Baiña hemen in nittuan bi urte-edo eta gero hara ezkondu nitzuan. Eta anaia hemen, ama eta anaia-ta hemen.
- A, Ugastegittik hona etorri ziñain?
- Bai, hareik alde euenien etorri zuan Otalora Txikiñekua hona. Eta gero Otalorakuak alde euenien ni Ursulatik hona, ya orduko umiak, orduko hiru, laurak han jaixota. Baiña eskolara bialdu bihar, eta gero hemendik eskolara bialketako.
- Eta ze etxetara ezkondu ziñan Ursulan?
- Agiñalde.
- Agiñalde?
- Bai, hareik etxiak urak mobiu in xuan terrenuak eta hiru etxe mobiu in zittuan. Eta orduan ni aldeteko handik Reyesek. Eta “nora fan bihar dogu ba?” Eta “hori ez dok nere lana, zuek alde in bihar dozue hemetik”, kotestaziñua alkate batendako, gizona jatorra. Harrezkio behin fan zuan Ursulara, baiña gehixau ez zuan fan e? Ni han nenguela.
- Eta orduan etorri ziñain hona?
- Ez, orduan hor ha goikua erosi. Oin dakun etxia. Han beste... zenbat in gittuan, zortzi-hamar bat urte-edo. Atzera behera eta gero atzera hemen ganauak kendu gittuanian atzera gora ta behera, bueltaka.

8. Aginaldetik Estañoakoara

- **Erref:** ONA-071/011
- **Iraupena:** 0:03:08. **Hasi:** 00:22:48. **Bukatu:** 00:25:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

<p>Liñatzibarko errota bizi izan ziren Juane eta familia Ugaztegitik jaitsi zirenetik. Ganaduak bazituzten Liñatzibarren, nahiz eta errota ugazabak eramaten zuen. Aginalde baserria utzi zutenean teilatua eta egurra kendu zioten. Estañokoa baserri etxea erosi zuten orduan, auzoan bertan. Urrexolan ez dute orain ganadurik baina bai ardiak.</p>

9. Erreka batean lau errota

- **Erref:** ONA-071/012
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:25:56. **Bukatu:** 00:27:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

<p>Aurretik hiru errota mugitutako ura etortzen zen Liñatzibarrera, hain zuzen ere, Tokillokoa, Murgikoa eta Santa Kurtzenak eragin ondoren. Uribarrin egon zenean, umea zenez, ezin zuen asko lagundu etxean. Noizbehinka "itaurrean" eta beste lan batzuetan laguntzen zuen.</p>

Transkripzioa

-Zu, eta hau errekiu nik betik ezagutu dot oso erreka txikiña, hor errota mobitteko beste ur...
- Murgiko errota, Murgiko Berezauko zera, Tokillo, hiru errota pasau, hau laugarrena, ur dana pasauta hemendik behera etorten zittuan.
- Errota danak erreka batek...?
- Danak batetik. Lehenengo Tokillo, gero Murgikua izango dok, gero Santa Kurtz, ez dakit zela dagozen be, bai Tokillo, Murgikua eta Santa Kurtz, hiru hor.
- Eta azkeningua zuena?
- Hau azkeningua, laugarrena hau, baiña honek itten dau Berezau. Oin hementxe, azkeningo ostikadak jo arte.
- Orduen gazte denporan zu hemen Oñati, Araotz inguruan ez ziñan asko ibilli.
- Ni oso gutxi, hementxe ba hamar urte arte, zazpi urte, hortik hamarrera hementxe orduan, Uribarrin nenguela.
- Ze lan itten zenduzen Uribarrin?
- Ze lan ingo neben ba sei-zazpi urtekin? Eskolara fan ta etorri, horixe.
- Lagunduko beharko zendun baserrixen-edo ez? Baserrixan zeozetan lagunduko zenduan, ez? Lanetan.
- Asko ezin in. Beratzi urte, zortzi beratzi urtekin. Baiña orduan hantxe beheintzet zerbait, ittaurren-eta.
- Errekauak in edo.
- Esan dau, hamarrekin ikazkin fan baziñan.
- Klaro, klaro. Eta artian eskolara etxian lanik ez euenien e? Bestela e...

10. Abadeari hurrak harrapatzen

- **Erref:** ONA-071/013
- **Iraupena:** 0:03:03. **Hasi:** 00:27:41. **Bukatu:** 00:30:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Eskolan jolas-orduetan ere ezin zuten euskaraz egin. Txapa bat izaten zuten euskaraz egiten zuenari emateko. Abadeari hurrak harrapatzea zuten jolasik gustukoena. Balorik ez zuten, ezta pilotalekurik ere. Neskek eta mutilek elkarrekin ikasten zuten.

11. Isokarroa gora begira

- **Erref:** ONA-071/015
- **Iraupena:** 0:02:58. **Hasi:** 00:31:53. **Bukatu:** 00:34:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debarrenen lantegiak
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Garai lantegian lanean hasi zenean, aterkiak egitea zen lan nagusia. Ehun emakume inguru egon ziren muntaketa lanetan. Gauzak asko aldatu ziren tutugintzan hasi zirenean. Txofer lanean ibili zen urte askoan. Hiru gurgileko isokarroa izan zen lehenengo erabili zuen ibilgailua. Azken hamar urtetan atezaintzan jardun zuen.

Transkripzioa

- Eta Garaiñan zu hasi ziñanetik aldaketa haundixak egongo ziren, ezta? Lan asuntuan eta makiñak-eta.
- Bai, jentia be bai, ni hasi nintzanian gehixen egon gitzanian be, leister orduan jentia juntau zan, hirurehun bat lagun-edo bai.
- Hirurogei?
- Hirurehun, hirurehun, orduen gordasul asuntuakin emakumiak asko. Montajien ehun emakume. Enkargaua halakotxia, buztana moztutako sugia lakotxia. Danak aurrian zittuala. Baiña gero gordasula geratu zanian beste asuntu batzuk, tubua eta latoia-ta.
- Eta zuk han txofergintzan iñ izan dozu gehixen bat, ezta?
- Bai. Nik in nittuan hogeta hamalau urte-edo. Azkenengo hamar urtiak serenero, atian, porterixan-edo.
- Aurretik txofer.
- Aurretik bai.
- Noiz ebali zebe leheningo kamiona Garaiñekua?
- Nik kamionik sekula be ez.
- Bai, kamion txikiñak.
- Leheningo hola hiru erruedako isokarro zakar bat, paketiak gordasula bertan, kale barruan partitten. Gero furgoneta bateaz beste ez dakit zenbat urte ingo nittuen. Gero azkenengo hamarrak porterixan. Han ba ondo, lo itten gebela gabaz esan oskuen ta ba...
- Baiña zuk ez zebe ebaltan kamioi txiki bat, atzekaldia eregixa? Edo furgonetia, baiña atzekaldia eregixa eukena?
- Eregixa atia zabalik eruaten bazan bai, "cuatro L" hortariko bat, txiki bat.
- (...)
- Atzia libre ebaltan ebena zuan isokarrua, hiru erruedakua.

- Nik hori ez dakot goguan.
- Baiña hori zala ba(di)ttuk bueno. Hamabost, hogeta bost, ba hogeta hamar urteko kontuak (di)ttuk horreik eta.
- (...)
- Ba ni hara faten nitzana, hik ezian esaten "Perosterena e Irizar"?
- Bai.
- Leheningo ni harekin, gero furgonetiakin baiña. Ha zuan ba, atzera kargia haundixa ta, han erripan mobiu nitzanian altxau aurreko erruedia ta zutik! Kanpantxoko itturri onduan.
- Isokarruaz?
- Bai, gordasulak, parasolak luziak eta atzian pixua, behetik gora mobiu zanian da! Zutik!
- Errueda bakarra zerura begira?
- Gora.

12. Aterki industria Oñatin

- **Erref:** ONA-071/016
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:34:51. **Bukatu:** 00:36:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak
- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Garai lantegian ekoizitako aterkien egiturarako piezak banatzen zituen Juanek. Lantegi edota etxe partikularretara eramaten zituen eta egitura osatu eta tela jarri ondoren berriro jaso. Jende asko jardun zen garai hartan aterkigintzan Oñatin. Ezpeleta eta Zirrinkain tailerretan aterkiak ekoizten zituzten. Bai aterki eta bai itzalkin ("sombrilla") egiturak egiten zituzten Garai lantegian.

13. Gidabaimena ogitarteko baten truke

- **Erref:** ONA-071/017
- **Iraupena:** 0:02:57. **Hasi:** 00:36:44. **Bukatu:** 00:39:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

<p>Garai lantegian aterki lanak bukatu eta tutugintzan eta latoiarekin hasi ziren lanean. Juanek gidabaimena Salbatoren atera zuen. Bertan praktikak egin eta gidabaimena atera. Ogitarateko bat ordaindu behar izan zuen gidatzeko baimenaren truke; beste guztia Garai lantegiak ordaindu zuen.</p>

14. Umetan ikazkin lanean

- **Erref:** ONA-071/019
- **Iraupena:** 0:02:26. **Hasi:** 00:42:14. **Bukatu:** 00:44:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Hamar urterekin aitari ikazkintzan laguntzen zion. Txondorra egosi egin behar izaten zen, ez erre. Ikatza lantegietara saltzen zuten, tartean Orbegozori. Ikatza egiteko pago-egurra erabiltzen zuten. Gaztainarekin ere egin zuten ikatza behin, errementari batentzat espresuki.

Transkripzioa

- Eta esan dozu aittari laguntzen ikazgiñan ibilli ziñala.
- Artian hamar urtekin, sasoia.
- Zelan egitten zan ikatza?
- Ikatza? Leheningo egurra bota, gero zatittu hola, hola altura ingurukuak-edo, ta gero txondorra pillatu. Gero zohixakin edo arbelakin, gero atzera lurrakin, gero sua emun eta ondo zainttu bihar.
- Egosi arte.
- Egosi. Gure aittari preguntau otsan batek, sua emuten ta, "Fermin, honek txondor honek ondo erre ezkeren zenbat ikatz emungo dau?" Eta: "ondo-ondo erre ezkie bapez!" Txondorra egosi in bihar izaten da, curioso erreten bada egurra, azala erreten da, baiña egurra osorik.
- Eta zuek ikatza itten zeuein saltzeko-edo?
- Saltzeko, klaro.
- Baserri askotan etxerako itten euein apur bat, eta hola, ezta?
- Etxien egurra egoten zan ta. Fabriketara ta. Orbegozori parte. Orbegozo martxan jarri zanian hori gasakin ta kamion zaharrak hasi ziranian.
- Eta zenbat egun bihar izaten zittun egosten? Txondorrak?
- Segun zelakua zan, ze tamaiño.
- Segun zenbat egur eukitzen zeban?
- Klaro. Txondorrak itten ziren ehun zakukuak, berrehunekuak be bai, eta hirurehun zakokuak be baitta. Egurra mehia izan sendua izan be baitta.
- Ze egur erabiltzen zan txondorra itteko?
- Parte pagua, onena pagua. Artia esaten euen, baiña hemen arterik ez euen. Bat in geben guk gaztaiñiaz be bai, Aingeru Zaharren ibilli nitzanian, errementerixa zan, eta tenplerako gaztaiña ona. Haretxeri, bota gaztaiña berde-berdiak eta gaztaiña ikatza. Beretako espresamente gaztaiña ikatza. Bestela guk gaztaiñarik sekula be ez.

15. Elurte handiak

- **Erref:** ONA-071/020
- **Iraupena:** 0:02:42. **Hasi:** 00:44:40. **Bukatu:** 00:47:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

<p>Ikatza udazken partean egiten zuten. Neguan elurte handiak izaten ziren. Araotzera mezetara jaisteko palarekin bidea zabaldu behar izaten zuten. Fede gehiago omen zen orduan. Lehen elurte handiagoak izaten zirela uste du Juanek. Gipuzkoako hamar etxe altuenen artean hiru Ugaztegin omen daude.</p>

Transkripzioa

- Gaztaiña jan be ingo zeuein zuek garai baten, ezta?
- Gaztaiña jan? Alia bai, egurra ez.
- Pentsaitten dot, bai zeatik bueno, hemen batek baiño gehixaok esan dosku negu partian gaztaiña, gaztaiña egosixa leheningo eta erria gero...
- Gero gaztaiña egosixa neri sekula ez xat gustau. Jan bakarren bat bai, erriak bai baiña egosixa, ura.
- Makala. Eta txondorrak, bueno, zure aittak txondorra, ikazkintzan ibiltzen zan lanian betik, ala?
- Betik? Gero baserrixan be bai ta, danera.
- Eta zela izaten zan baiña, urte osuan zihar itten dira txondorrak, ala sasoi bat beria egoten da-edo?
- Parte sasoi udazken aldera, udazkenian hasi eta gero neguan ba etxian. Edurtiak oin baiño haundixauak itten eben orduan, e? Han goixen metroko edurrak indda be bai, e?
- Eta txondorra martxan?
- Orduan ez, txondorrik ez. Neguan ez gixuan ifintten. Edurragatik.
- Bai e?
- Orduan Araotzera mezia entzuteko palakin bidia indda. Mezetara etorteko ta edurra kentzen. Esan gaurkuairi, edurra kendu bihar dozu mezetara fateko!
- (...)
- Behin baiño sarrixao Ugastegittik Araotzera etorteko, leheninguak illaran aurretik paliaz edurra kentzen. Orduan bai fedia. Gaur ez dakit dauen baiña.
- Lehen edur gehixao itten zaban oin baiño? Ala antzera?
- Edurra? Nik uste dot orduan gehixau itten ebela. Bai. Ugastegin metroko edurra eta normal izaten zittuan.
- Ugastegi altu dago. Ze alturatan dago Ugastegi?
- Harek zazpirehun metro.
- Arantzazu baiño altuago.
- Ermittia Arantzazu baño zerbait altuago, zazpirehun ta ez jakiat hamabost metro-edo zer dauen ermittia. Eta gorengo etxia ermitta nibelien, gorengua. Bestiak pittin bat beheratxuago. Gipuzkuako hamarren barruen, Gipuzkuako hiru etxerik altuenak.
- Ugastegin? Ha paraje altua da, bai, bai.
- Altuena hori Patxikona goikuori, Gipuzkuan altuena. Lehenau beste bat euela baiña ez dala iñor bizi-edo. Oin bizitten danik altuena horixe, Ugastegikuori.

16. Pilotalekua auzolanean egina

- **Erref:** ONA-071/021
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 00:47:22. **Bukatu:** 00:49:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

Ugaztegik kokapen bitxia du. Erostera Aretxabaletara joaten ziren, saltzera Oñatira, mezetara Araotzera eta bataiatzera Goroeta auzora. Juanek Araotzen bi taberna ezagutu zituen, Mantxuena eta Zumalde. Lehenago Erreka Txikian

ere ba omen zen bat. Pazko bigarrenean Arabatik etorri eta Araotzeko pilotalekua eraikitzen ibili zen Juane. Auzolanean jaso zuten pilotalekua. Saloia geroago eraiki zen.

Transkripzioa

- Eta orduen zuek eroatera Atxabaletara, saltzera Oñatira eta mezetara Araotzera.
- Mezetara Araotzera.
- Ondo.
- Bautizaittera eta horreik Koruetara.
- Bautizaittera, berriz, Koruetara. Orduen zer, registrauta Atxabaletan.
- Klaro, azkenian terrenoz Aretxabaleta bazan, ba hara tokauko jatzuen, ezta?
- Klaro, klaro, hara.
- Eskolara ta moduan.
- Klaro, igual.
- Bai, zeatik Araotzen parroikia bazeukatzuen garai hartan.
- Araotzen be bai.
- Baiña tokau, ezta?
- Baiña tokau bertara, auzora.
- Eta garai hartan Araotzen tabernarik eta beuen?
- Araotzen nik betek ezagutu dot tabernak, eta nire aurrekuak be bai.
- Eta baiña...
- Nik ezagutu (di)ttuenak...
- Mantxuena-ta?
- Mantxuena bai, Mantxuena eta Zumalde, bixak.
- Bata bestian onduan.
- Eta lehenago, ha ez nixuan nik ezagutu, Errekakua eta oin esaten xuei zala garai baten.
- Errekakua?
- Erreka Txikiña.
- A, beheratxuago.
- Mantxuenen pegante dauena, Erreka Txikiña, ha be tabernia zala. Errekakua zuan han albotik, bestekaldian Teodorok eukena, ha zuan Errekakuori.
- Oseake han danak leku baten orduen, hiru tabernook?
- Bai, Zumalden etxetik, handik.
- Eta pelotan ittera ez ziñain etorten Araotzera?
- Elizpera pelotan? Pelotalekurik ez xauan e?
- A, hori barrixa da orduan?
- Hori itten neu be ibilli nitzuan, Arabatik etorri nitzuan ni, Ugastegiarrak be parte hartu bihar euela ta, entradako postien zimientua Paskua bigarrenian Arabatik etorri eta neuk etaratako zimientuak (di)ttuk hareik, e? Abadia gogor, Ugastegiarrak be bai in bihar euela.
- Ha auzolanian in zan ala?
- Bai, auzolanian.
- Eta pelotalekua bakarrik, edo ha Saloia dauen etxia be bai?
- Saloia aurretik in zuan, uste xuat, ala geruago? Saloia geruago ingo zuan, laheningo frontoia ingo zuan eta Saloia geruago, uste xuat e? Uste xuat hola zala, bai. Hori in zana ba(di)ttuk... nik euko nittuan hogeta lau-bost bat urte-edo harei in zirala.

17. Saltzaile Araban zehar

- **Erref:** ONA-071/022

- **Iraupena:** 0:03:11. **Hasi:** 00:49:49. **Bukatu:** 00:53:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

Laburpena:

Araban astoarekin herririk herri salmentan bi urtez ibili zen. Bi-hiru astorekin ibiltzen zen eta bi-hiru etxetan pasatzen zituen gauak. Baserrietan saltzen zuen merkantzia Juanek. Orduan Araban abarkak zer ziren ere ez zekitela dio. Bideetan ez zen lapurrik izaten, baina badaezpada ere eskopeta batzuetan astoan zeraman.

Transkripzioa

- Eta ze, garai hartan ze langintzatan zebitzen?
- Ni orduen Araban.
- Astozain. Astozain edo...saltzaille.
- Denpora asko in zenduan Araban?
- Araban bi urte.
- Bi urte. Eta nundik zihar, nundik nora ibiltzen ziñan? Herririk herri?
- Herririk herri.
- Oseake Araba ondo ezagutuko dozu orduan.
- Nik egon nitzan atzian, sartu hemen Landan, Landa, Barrundia, Zalduendora, hemendik Salvatierrara sartu eta gero karretera jenerala hartu eta Langarika Bittorixa aldera, beste aldera, hori. Hamabost egun in ta bueltia.
- Eta lan hori itten zeбенien, bizi nun bizi ziñan?
- Parte Aizpurun egoten nintzuan ni, Maiñako bat xauan han, Zezilio, han fijo, parada fijua han. Bestela Heredian be bai; eta Zuazo, Zuazo Ganboan be bai, beste etxe baten. Bestela dana astuakin, leku batera fateko hola ibiltten nitzan.
- Zenbat asto ebalten zittun?
- Bi-hiru, horixe.
- Eta ze erosten zentzuen, jente partikularrak?
- Baserrixetan.
- Baserrixetan?
- Baserrixetan.
- Baserrik baserri ibiltten ziñan.
- Orduen Araban artian abarkak zer ziren be ez ekixein, e? Arabar danak alpargatakin ibiltten ziren artian.
- Soruan be afraketakin?
- Horixe.
- Han hemen baño atzeratuago, ezta?
- Bueno, horixe, atzera? Horixe. Gero puxka bat espabilaitten hasi ziran. Hemen estraperlua hasi zanian-ta, orduan. "Ya vienen los vascos".
- Oseake puntu batzuk zekazuzen nora joan lotara eta, ya jakiñeko etxe batzuk edo, lo itten gelditzeko-ta...
- Bai, artian, printzipalena Aizpurun [...] astua eta jenerua eta Heredian, "Casa Salvador" neukan beste bat. Ezkirikotxan be bai beste bat, hola taberna txikitxo baten.
- Zela esan dozu izena?
- Ezkirikotxa, karretera jeneralian xauan. Salvatierratik Bittorixara karretera jeneralian. Zuazo de Ganboa, ha urak eta pantanuak hartuta.
- Pasadizon bat edo izango dozu ba hola kontaitteko modukua? Zure astozaintza garaiko edo komerziante garaiko pasadizon bat izango dozu

kontaitteko modukua.

- Ze pasadizo gura dozu ba?

- Edozer.

- Iñork lapurretan-edo ez dotzuen in?

- Ez, ez. Kontzientziakin lapurretan. Intentziñua bai, erriela manejaitteko bai e? - Hori ba, hori esaten dot ba, iñork zeuri lapurretan.

- Bai, bai, hola fraka paren bat-eta, iñoiz bai. Nezesidadia euken bat izango zan ta...

- Bueno, fraka paria bakarrik bazan, bueno.

- Ez, hola gauza haundirik ez.

- Bide-lapurrik eta ezan ibiltzen?

- Bidetan?

- Bai.

- Ez.

- Ez?

- Eskopetia ebaltzen neben astuen, e?

- Bai?

- Ibillitta nago ni, e?

- Badaezpada.

- Urte danien eskopetiaz?

- Ez, betibe hola

18. Arabako euskaldunak, gipuzkoarrak

- **Erref:** ONA-071/023
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:53:00. **Bukatu:** 00:54:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Arabar euskaldunik ez zuen ezagutu Juanek, baina hemendik joandako jende asko bizi zen bertan.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-12-21

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com